עַד שֶׁיְּפָרֵט לְךָ הַכָּתוּב – שיכתוב הכתוב מפורש 'יַחְדָּו', ואז יתפרש הדין רק על שניהם יחד, אך במקלל שלא נאמר 'יחדיו', חייב גם אם קלל אחד מהם. וכמו כן אם היה כתוב 'ונשבר ומת' היה משמע או מת, ותיבת 'או' מיותרת ללמוד ממנה שבויה. אבל לרבי יאשיה, שגם כשלא כתוב 'יחדיו' מתפרש הכתוב דווקא על שניהם יחד, אם כן הוצרכה תיבת 'או' לחלק ולומר שחייב על כל אחד מהאונסים בפני עצמו, ואינה מיותרת לחייב בשבויה.

מתרצת הגמרא: אֲפִילּוּ תֵּימָא שִׁרְבֵי יֹאשִׁיָּה סובר שבכל מקום תיבת 'או' באה לחלק, לְחַלֵּק הָכָא לֹא צָרִיךְ – כאן לענין חיוב שואל באונסין אין צורך בתיבת 'או' כדי לחלק וללמד שחייב על השבורה שלא מתה. מַאי טַעְמָא, כיון שִׁכְּרָא הוּא לחייבו על כך, שהרי מַה לִּי קַטְלָה פּוּלְחָהּ – מהו ההבדל בין אם נהרגה כל הבהמה, וּמַה לִּי קַטְלָה פַּלְגָא – לבין נהרגה רק חציה, דהיינו שנשברה הבהמה ולא מתה, וכשם שעל מיתת כולה חייב לשלם כמו כן חייב גם על השבורה שהיא מיתת חציה. וממילא גם לשיטתו, תיבת 'או' מיותרת, ובאה לרבות שבויה.

הגמרא ממשיכה לברר את המקור לחיובי השואל. שואלת הגמרא: גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה בְּשׁוֹאֵל שחייב מְנָא לָן, וְכִי תֵּימָא נֵילַף מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה, שכשם שחייב בהם כך יתחייב גם בגניבה ואבידה, יש להשיב, מַה לִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה, דִּלֹּא אֶפְשָׁר לְמִיטְרַח וְאָתְווֹי – שאין אפשרות לטרוח ולהשיבה, שכבר נשברה או מתה, והאם תֵּאמַר כֵּן בְּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּאֶפְשָׁר לְמִיטְרַח וַאֲתְווֹי, שהרי לא נאבדה מהעולם אלא נעלמה על ידי גניבה או אבידה, הלא יתכן שלא חייבה התורה את השואל באופן שיכולים הבעלים לטרוח ולמוצאה.

משיבה הגמרא: אֶלָּא כִּי הָא דְּתַנְיָא, נאמר בפרשת שואל (שמות כב יג) 'וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת וגו' שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם', אֵין לִי מקור אֶלָּא שחייב על שְׁבוּרָה וּמֵתָה, אבל על גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה מְנַיִן. אֲמָרַתְּ – אמור שניתן ללמוד זאת בקל וָחוֹמֶר משומר שכר, וּמַה שׁוֹמֵר שָׂכָר הקל שֶׁפָּטוּר מֵתְשלומין על שְׁבוּרָה וּמֵתָה, מכל מקום הוא חַיָּיב בְּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה, שׁוֹאֵל החמור שֶׁחַיָּיב בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב גם בְּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה כשומר שכר הקל. מסיימת הברייתא: וְזֶה הוּא קַל וָחוֹמֶר שֶׁאֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה – שאין עליו קושיא לדחותו.

שואלת הגמרא: מַאי – מה הרגיש התנא שיש להשיב ולדחות את הקל וחומר שהוצרך לומר שאֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה. מבארת הגמרא: וְכִי תֵּימָא אִיכָּא לְמֵימְרַךְ מָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁכֵּן מצינו שהחמירה עליו התורה שִׁמְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּאופן שהיה טוֹעֵן לפטור עצמו בְּטַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּן – שבאו שודדים ונטלו ממנו את החפץ בכח, ונשבע על כך ולאחר מכן העידו עדים ששיקר בשבועתו והוא עצמו גנבו. ואילו שואל אינו בא לידי תשלום כפל בטענת ליסטים מזויין, שהרי אינו נפטר בטענה זו. ואם כן מצינו ששואל קל משומר שכר לענין זה, ושוב אין ללמוד בקל וחומר שואל משומר שכר.

ומבארת הגמרא: אֲפִילּוּ תֵּימָא כִּי – אף שמצינו ששואל קל משומר שכר לענין טוען טענת לסטים מזוין, מכל מקום קָרְנָא דְּשׁוֹאֵל עֲדִיפָא – הקרן שמשלם השואל ואינו נפטר ממנה בשבועה עדיף וחמור יותר מכפל הבא רק על ידי שבועת שקר. טעם נוסף שאין זו תשובה על הקל וחומר: אִיבָּעֵית אֵימָא, קָסָבַר התנא בברייתא שלִסְטִים מְזוּיָּן גַּזְלָן הוּא נחשב ולא גנב, וממילא לא יתחייב כפל בטוען טענת ליסטים מזויין, שחיוב כפל אל הפוטר עצמו בטענת גניבה.

שואלת הגמרא: אַשְׁכְּחָן מקור לְחִיּוּב שואל בגניבה ואבידה, לְפָטוּר מְנָא לָן – מנין לנו שכשהיו בעליו עמו במלאכתו פטור אף בגניבה ואבידה. וְכִי תֵּימָא נֵילַף מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה, שכשם שפטרה התורה על האונסים אם היו בעליו עמו בשעת שאילה, כך גם יש לפטרו בגניבה ואבידה, יש להשיב, מַה לִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה שֶׁכֵּן אוֹנֶס הם ולכן מסתבר להקל בהם, אבל גניבה ואבידה שאינם באונס אלא שלא שמר כראוי, יתכן שחייב עליהם בכל אופן.

משיבה הגמרא: אֶלָּא נָמַר – למד דין זה מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר, שכשם ששומר שכר פטור בגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו בשעת קבלת השמירה, כך גם שואל פטור באופן זה.

שואלת הגמרא: וְשׁוֹמֵר שָׂכָר גּוּפֵיהּ, מְנָלָן – מנין לנו שהוא פטור בגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו. משיבה הגמרא: נָמְרֵי חִיּוּבָא דְּשׁוֹמֵר שָׂכָר – לומדים את אופן חיובי השומר שכר שהוא גניבה ואבידה מֵחִיּוּבָא דְּשׁוֹאֵל – מחיובי השואל באונסים, מָה לְהַלָּן בשואל אם היתה השאילה בְּבַעֲלִים פָּטוּר, אַף כָּאן בשומר שכר אם היתה קבלת השמירה בְּבַעֲלִים פָּטוּר.

שואלת הגמרא: בְּמַאי נָמַר – באיזה לימוד אתה לומד את חיובי השומר שכר מחיובי השואל, אִי במידת 'בַּמֶּה מָצִינוּ', הרי אִיכָּא לְמֵימְרַךְ כִּדְרַבִּינָן – יש להשיב על לימוד זה כפי שהשבנו לעיל, שֶׁכֵּן רק בְּאוֹנֶס מצינו שפטרה התורה את השואל בבעליו עמו, ואין אתה יכול ללמוד ממנו פטור זה לשומר שכר שלא שמר כראוי ונגנב או נאבד.

משיבה הגמרא: אֶלָּא אָמַר קְרָא בפרשת שואל (שמות כב יג) 'וְכִי יִשָּׁאֵל' וגו', וְי"ו מוֹסִיף עַל עֻנָּיָן רִאשׁוֹן – האות וי"ו שבתחילת הפרשה מקישה בין הפרשיות, להוסיף על מה שכבר נאמר בפרשה הראשונה, וְיֵלֵךְ עָלָיו מַתַּחְתּוֹן – ותלמד פרשה ראשונה מפרשה שניה [שומר שכר משואל], שדין שנאמר בפרשת שואל נכון הוא גם לפרשת שומר שכר שלפניה, וכשם ששואל פטור מאונסין בבעליו עמו, כך שומר שכר פטור בגניבה ואבידה בבעליו עמו.

הגמרא חוזרת להקשות על האמור לעיל, שלומדים את פטור השואל בגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו משומר שכר: וַאֲבַתְּי אף שיודעים אנו את מקור פטור השומר שכר כשהיו בעליו עמו, עדיין שׁוֹאֵל מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר לֹא נָמַר לענין זה, משום דְּאִיכָּא לְמֵימְרַךְ, מַה לְּשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁכֵּן הוא פָּטוּר גם בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה, וכיון שמצינו בו קולא אחת, דין הוא להקל עליו גם שיפטר בגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו, האם תֵּאמַר כן בְּשׁוֹאֵל שהחמירה עליו התורה מגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו. שֶׁחַיָּיב אף בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה, הלא יתכן שכיון שחמור הוא אינו נפטר מגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו.

מתרצת הגמרא: אֶלָּא יש ללמוד את פטור השואל בגניבה ואבידה כשהיו בעליו עמו באופן אחר, שהרי גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה בְּשׁוֹאֵל לְחִיּוּבָא מְנָלָן – מנין לנו עיקר חיוב השואל בגניבה ואבידה, דִּנְמַר מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר – הלא למדנו זאת בקל וחומר משומר שכר כמבואר בברייתא לעיל, והרי בדבר הנלמד מחבירו בקל וחומר הכלל הוא שנִּדְיוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנָּדוֹן – די לו לדבר הנלמד להיות חמור כמלמד, ואין להחמיר עליו יותר, ואם כן מָה גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דינו שבְּבַעֲלִים פָּטוּר, אַף חיוב גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּשׁוֹאֵל שהוא נלמד ממנו בקל וחומר נַמִּי – גם הוא בְּבַעֲלִים פָּטוּר.

מקשה הגמרא: הָנִיחָא לְמַאן דְּאִית לֵיהּ – לדעת מי שסובר את הכלל של 'דְּיוֹ', אֶלָּא לְמַאן דְּלֵית לֵיהּ 'דְּיוֹ', מַאי אִיכָּא לְמֵימַר, הרי לפי דעה זו יש ללמוד מדקל וחומר ששואל חייב בגניבה ואבידה אף כשהיו בעליו עמו.

מתרצת הגמרא: אֶלָּא, אָמַר קְרָא 'וְכִי יִשָּׁאֵל', וְי"ו מוֹסִיף עַל עֻנָּיָן רִאשׁוֹן – האות וי"ו שבתחילת פרשת שואל מקישה בין הפרשיות, להוסיף על מה שכבר נאמר בפרשה הראשונה, וְיֵלֵךְ עָלָיו מַתַּחְתּוֹן – פרשה ראשונה מפרשה שניה, כמבואר לעיל שכשם ששואל פטור מחיוביו אם היו הבעלים עמו, כך גם השומר שכר פטור מחיוביו [שהם גניבה ואבידה] כשהיו הבעלים עמו בעת קבלת השמירה. וְכן ילמד תַּחְתּוֹן מֵעָלְיוֹן – פרשה שניה מפרשה ראשונה [שואל משומר שכר], ולומדים מההיקש שגם שואל חייב בגניבה ואבידה, וכשם ששומר שכר פטור מגניבה ואבידה בבעליו עמו כך גם שואל דינו כן.

אִיתְּמַר, פְּשִׁיעָה בְּבַעֲלִים – אחד מן השומרים שהיו בעליו עמו כשקיבל שמירה, ופשע בשמירתו, פְּלִיגֵי בָּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר חַיָּיב, וְחַד אָמַר פָּטוּר.

מבארת הגמרא: מַאן דְּאָמַר חַיָּיב, קָסָבַר מִקְרָא נִדְרָשׁ בהיקש לְפָנָיו – רק לפרשה שלפניו וְלֹא לפרשה שלְפָנָיו, הִלְכָךְ מה שנאמר בפרשת שואל [שהיא שלישית] 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם', אֲשׁוֹמֵר חִנָּם לֹא כְּתִיב – פטור זה אינו נדרש על שומר חנם [פרשה

המשך בעמוד ריז

ראשונה), ולכן שומר חנם שפשע חייב אף אם היה בעליו עמו.

וּפְשִׁיעָה נָמֵי בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל – וחיוב שומר שכר ושואל בפשיעה **לֹא כְּתִיב** בהם מפורש, **הָלְכָךְ, בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל** שפשעו, **לְחִיּוּב** – החיוב בהם **אַתָּיָא** – נלמד **בְּקַל וָחוֹמֶר מִשּׁוֹמֵר חִנָּם, אֲבָל בִּבְעָלִים לִפְטוּר** – לפוטרם בפשיעה אם היה בעליו עמו, **אַף בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל לֹא** – אין לומדים לפוטרו, **מַאי טַעְמָא, מְשׁוּם דִּכְתִיב 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם' אַשּׁוֹאֵל וְאַשּׁוֹמֵר שָׂכָר, אַהֲנָךְ חִיּוּבֵי דִּכְתִיב בְּהוּ בְּהֶדְיָא הוּא דְּמֵיכְתַּב** – דווקא על החיובים הכתובים בהם במפורש נאמר פטור זה, דהיינו בגניבה ואבידה בשומר שכר, ואונסים בשואל, אבל לענין חיוב פשיעה שלא נאמר בהם מפורש, אלא למדוה בקל וחומר משומר חנם, לא נאמר דין זה. ומכיון ששומר חנם שממנו למדו את חיוב הפשיעה, חייב בפשיעה בין אם היה בעליו עמו ובין אם לא, לכן גם בהם הדין כך.

וּמַאן דְּאָמַר פְּטוּר, קָסָבַר מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו וגם על הפרשה **שִׁלְּחֵנִי פָּנָיו**, ואם כן, **כִּי כְּתִיב 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ'** בפרשת שואל, **אַשּׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי כְּתִיב** – פסוק זה אמור גם על שומר חנם שבו נאמר חיוב פשיעה, אף שפרשתו לא נאמרה ממש לפני פרשת השואל אלא לפני פניה. וכיון שלומדים חיוב פשיעה בשומר שכר ובשואל בקל וחומר משומר חנם, לכן אם היו בעלי החפץ עמהם בשעת קבלת שמירתם, פטורים גם מחיוב פשיעה.

מוכיחה הגמרא שפשיעה בבעלים חייב: **תְּנַן** (לעיל צד.), **הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, וכן הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אִם שָׁאַל בְּעָלֶיהָ אוֹ שְׂכָרָן וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַפָּרָה, וּמֵתָה, פָּטוּר**. מדייקת הגמרא שדין זה הוא דווקא בשואל, **וְאֵילּוּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם לֹא קָתָנֵי** – לא שנה התנא דין זה, דהיינו שפטור 'בעליו עמו' שנאמר בשואל, לא נאמר בפשיעה [שרק בה חייב שומר חנם], וקשה לסובר שפטור.

דוחה הגמרא: **וְלִסְמָעֵיךְ** – ולשיטתך שאתה רוצה לדייק, **שׁוֹמֵר שָׂכָר מִי קָתָנֵי** – הרי שומר שכר גם לא נשנה, והלא הוא לכל השיטות פטור מחיובי גניבה ואבידה כשהיה בעליו עמו, **אֶלָּא** ודאי צריך לומר, **שֶׁהַתְּנָא** של המשנה, **מֵילְּתָא**

דִּכְתִיבָא בְּהֲדָיָא קָתָנֵי – שנה במשנה רק דבר הכתוב במפורש בתורה, דהיינו שואל, דְּאַתְיָא מִדְּרָשָׁא לֹא קָתָנֵי – דבר הנלמד מדרשה לא שנה התנא במשנה, אף שפטור בבעליו עמו, ולכן לא שנה שומר שכר, ומטעם זה גם לא שנה שומר חנם, ואין לדייק מהמשנה, שלא יהיה בו פטור 'בעליו עמו'.

הגמרא מביאה ראיה נוספת שפשיעה בבעלים חייב: תָּא שְׁמַע, שְׁאָלָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, או שְׂכָרָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, וכן אם שְׁאָלָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, או שְׂכָרָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּמָקוֹם אַחֵר, דהיינו שאין הבעלים שכורים למלאכה ביחד עם הפרה ממש, וָמֵתָה הפרה באונס כשהיתה שאולה, פָּטוּר. מַכְרִיחַ, הָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא – סברו שברייתא זו נשנתה בשיטת רבי יהודה, דְּאָמַר דין הַשּׂוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי, וְהָא הַאי תַּנָּא קָתָנֵי מִילְּתָא דְּאַתְיָא מִדְּרָשָׁא – ונמצא שתנא זה שנה גם דבר הנלמד בדרשה [שוכר שהוא כשומר שכר], וְאִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם לֹא קָתָנֵי, ואם כן מוכח שבפשיעה שהיא החיוב של השומר חנם, אין פטור בעליו עמו.

דוחה הגמרא: הָא מַנִּי – ברייתא זו כְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר שׁוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי, ונמצא שתנא שׁוֹמֵר חִנָּם וְהוּא הַדִּין לְשׁוֹמֵר שָׂכָר שפטור בבעלים בין בפשיעה ובין בשאר חיובים. אִיבָּעֵית אֵימָא – ואם תרצה, תאמר שהברייתא שנויה כרבי יהודה, וּכְדִמַחֲלִיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ וְתָנֵי – מחליף ושונה בברייתא (לעיל פ:), שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם, כלומר, באיזה מחיובי השומרים חייב השוכר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, ונמצא שבברייתא מוזכר שומר חנם.

לסיכום: אמנם לפי הסובר ששוכר דינו כשומר שכר יש ראיה מברייתא זו שפשיעה בבעלים חייב, אך לפי מי שסובר ששוכר דינו כשומר חנם יש ראיה מברייתא זו שפשיעה בבעלים פטור.

הברייתא לעיל הזכירה, שאפילו אם הבעלים במקום אחר יש פטור 'בעליו עמו', הגמרא דנה בדין זה: אָמַר רַב הַמְנוּנָא, לְעוֹלָם הוּא – השואל חַיָּיב, עַד שֶׁתְּהֵא פָּרָה וּבעליה חוֹרֵשׁ בָּהּ, או חָמוֹר ובעליה מְחַמֵּר אַחֲרֶיהָ, דהיינו שדווקא באופן שנשאל למלאכת הבהמה עצמה נאמר פטור 'בעליו עמו'. וְכֵן עַד שֶׁיְּהוּ הַבְּעָלִים מִשְּׁעַת שְׁאֵילָה עַד שָׁעָה שְׁבוּרָה וּמֵתָה, אבל אם היה רק בשעת שאילה או רק בשעת האונס, חייב. אַלְמָא קָסָבַר 'בְּעָלָיו עִמּוֹ' אֲבוּלָּה מְמַלְּתָא מַשְׁמַע – סובר רב המנונא שהפסוק נאמר על כל הדברים, גם שצריך שיהיו באותה מלאכה, וגם שצריך שיהיו כל זמן השאילה.

מקשה רבא על הדין הראשון שאמר רב המנונא: מָתִיב רָבָא, שנינו בברייתא לעיל, שְׁאָלָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, או שְׂכָרָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, וכן אם שְׂכָרָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, או שְׁאָלָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּמָקוֹם אַחֵר, וָמֵתָה, פָּטוּר. מַאי לָאו – בפשטות 'במקום אחר' פירושו שעושין בְּמְלָאכָה אַחֶרֶת, ושקה על רב המנונא. משיבה הגמרא: לֹא – אין הפירוש כך, אלא פירושו שעושין בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, אֶלָּא מַאי – ומה הכוונה 'מָקוֹם אַחֵר', דְּקָא מְרַפֵּי וְאָזֵיל קַמָּהּ – שחופר לפני הבהמה בקרקע הקשה להרפותה לצורך חרישת הבהמה.

מקשה על כך הגמרא: הלשון 'אף על פי' המוזכר ברישא וסיפא, משמעותו לחדש ולרבות, וְאִם כֵּן הָא מִדְּסֵיפָא [המובאת להלן] עַל גַּבָּהּ חֲיָיב – מכך שבסיפא מדובר באופן שעוסק בבהמה ממש, לחדש שאף על פי כן אינו נחשב 'בעליו עמו', יש לדייק שבְּרֵישָׂא שפוטרת, מדובר אפילו בְּמְלָאכָה אַחֶרֶת לגמרי, לחדש שאף על פי כן נחשב 'בעליו עמו', ושקה על רב המנונא. מביאה הגמרא את הסיפא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא שְׁאָלָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל בְּעָלֶיהָ, או שְׂכָרָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים חוֹרְשִׁין עַל גַּבָּהּ ממש, וָמֵתָה, חַיָּיב.

מתרצת הגמרא: אָמְרֵי לעולם רֵישָׂא וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, ולכן לא קשה על רב המנונא, וְרֵישָׂא רְבוּתָא [–ריבוי וחידוש] קָא מַשְׁמַע לָן, וְסֵיפָא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן. רֵישָׂא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּלֹאו עַל גַּבָּהּ ממש, אֶלָּא רק בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה כגון שהולכים לפני הבהמה וחופרים בקרקע ומרפים אותה לפני הבהמה, מכל מקום בֵּינוֹן דַּהֲווּ בְּעָלִים בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה, פָּטוּר. וְסֵיפָא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּהבעלים חורשים ממש עַל גַּבָּהּ, מכל מקום כֵּינוֹן דְּלָא הָווּ בְּעָלִים בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה, חַיָּיב. ולעולם אין סתירה מברייתא זו לדברי רב המנונא שאם נתעסקו הבעלים במלאכה אחרת לגמרי, חייב.

מקשה הגמרא על התירוץ: הַאי מַאי – מה החידוש בזה, אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא – זה מובן אם תאמר שבְּרֵישָׂא מדובר בְּמְלָאכָה אַחֶרֶת לגמרי, וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, הַיְינוּ רְבוּתָא – מובן שיש בכל אחד מהם חידוש אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רֵישָׂא וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, קשה מַאי רְבוּתָא, הלא אִידֵי וְאִידֵי בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה הָווּ – בשניהם עוסקים באותה מלאכה, ואין סברא לחלק בין אם נתעסקו במלאכה זו על גבה ממש, או שרק חרשו לפניה. אלא על כרחך ברישא מדובר במלאכה אחרת לגמרי, וקשה על רב המנונא.

עתה מקשה הגמרא גם על הדין השני שאמר רב המנונא, שצריך שיהיו הבעלים משעת שאילה עד שעת האונס: וְעוֹד קשה, דתַנְיָא, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם', אִינִי יוֹדֵעַ את הנאמר בפסוק הקודם שֶׁם 'בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם', ומדוע צריך את שתי הפסוקים, אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם', לוֹמַר לְךָ שאם הָיָה עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה, אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, אבל אם הָיָה עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה לא מועיל, אלא צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה. ומפורש בברייתא שלא כדברי רב המנונא. וְתַנְיָא אִידָךְ – ברייתא נוספת שמפורש בה לא כרב המנונא, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם', אִינִי יוֹדֵעַ שֶׁאִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם, אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם', לוֹמַר לְךָ כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה הבהמה מֵרְשׁוּת הַמַּשְׁאִיל לרשות השואל שָׁעָה אַחַת בִּבְעָלִים, וּמֵתָה, פָּטוּר, ואין צריך שיהיה בעליו עמו בשעת האונס.

תִּיוּבְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא – לכאורה יש מכאן קושיא על דברי רב המנונא. מסיקה הגמרא: תִּיוּבְתָּא – אכן יש קושיא על שני הדינים ונדחו דבריו.

אביי ורבא מבארים כיצד נדרשו הפסוקים בברייתות ללמד שצריך רק את שעת השאילה ולא את שעת האונס: אַבַּיֵי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי – ומבאר את דרשות הפסוקים כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, ורָבָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹנָתָן, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יוֹנָתָן. מחלוקת רבי ישמעאל ורבי יונתן, היא לגבי האמור בתורה (ויקרא כ ט) 'אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת', ונחלקו (לעיל צד:) מהי המשמעות הפשוטה כאשר התורה כותבת באופן זה. לרבי ישמעאל המשמעות היא שצריך לקלל שניהם ביחד, ולרבי יונתן המשמעות היא אפילו אם קלל אחד מהם. ולפי זה יש להם לחלוק גם לענין שאילה בבעלים, שנאמר (שמות כב יג) 'וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת', דהיינו שמוזכרים בפסוק שעת השאילה ושעת האונס, ולאחר מכן מוזכר הדין לגבי 'בעליו עמו' ויש להם לחלוק האם צריכים שיהיו הבעלים בשני הזמנים או רק באחד מהם, וכדלהלן.

אַבַּיֵי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, נאמר 'בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם', ולרבי ישמעאל בפשטות הפסוק מדבר על שני הזמנים יחד, על שעת השאילה ועל שעת האונס, ואם כן יש לדייק, דְּתַנְיָא שצריך לשלם הוא משום דִּלֵּיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ – שלא היה בעליו עמו בשני הזמנים, הָא אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – אבל אם היה באחד מהם פָּטוּר, וְיֵשׁ להקשות הָא כְּתִיב 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם', וגם פסוק זה נאמר בפשטות על שני הזמנים יחד, ואם כן יש לדייק הפוך, דְּתַנְיָא שפטור הוא משום דְּאִיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ – שהיה הבעלים עמו בשני הזמנים, הָא אִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – אבל אם היה רק באחד מזמנים אלו, מְחַיֵּיב. אלא ודאי יש לתרץ, שבאה התורה לוֹמַר לְךָ, שיש זמן אחד שצריך שיהיה בו בעליו עמו, ויש זמן אחד שאינו מועיל שיהיה בו בעליו עמו, שאם הָיָה עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, אבל אם הָיָה עִמּוֹ רק בְּשָׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, אינו מועיל, אלא צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ גם בְּשָׁעַת שְׁאֵילָה כדי שיחשב 'בעליו עמו'.